ଅଧ୍ୟାୟ– VI

ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ

(ଅଣ-ଶକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ର)

ଅଧ୍ୟାୟ -VI

6. ଅନୁପାଳନ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ (ଅଣ-ଶକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ର ପିଏସ୍‌ୟୁ)

ରାଜ୍ୟ ଅଣ-ଶକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ର, ପିଏସ୍‌ୟୁ/ବୈଧାନିକ ନିଗମ ଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନର ନମୁନା ଯାଞ୍ଚରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୀକ୍ଷା ମନ୍ତବ୍ୟ ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି ।

ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଉତ୍ତୋଳନ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଖଣିଜ ସମ୍ପଦକୁ ଉପଯୋଗ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଓଏମ୍‌ସି) 16 ମଇ 1956 ରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଏବଂ ଭାରତ ସରକାର (ଜିଓଓ ଏବଂ ଜିଓଆଇ)ଙ୍କର ମିଳିତ ଉଦ୍ୟୋଗ କମ୍ପାନୀ ଭାବରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ହୋଇଥିଲା । ଚାରିବର୍ଷ ପରେ, କମ୍ପାନୀରୁ ଜିଓଆଇର ପ୍ରତ୍ୟାହାର ପରେ, ଓଏମ୍‌ସି 17 ନଭେମ୍ବର 1961 ରେ ଜିଓଓର ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ଥିବା ନିଗମ ହୋଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଏହା ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ଥିବା ନିଗମ ଭାବରେ ରହିଛି । ଓଏମ୍‌ସି ଦ୍ୱାରା ଖନନ କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜଗୁଡିକ ହେଉଛି କ୍ରୋମ୍, ଆଇରନ୍ ଏବଂ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଯାହା ଖଣିଜ ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପଗୁଡିକ ଯଥା ଇସ୍ପାତ, ସ୍ପଞ୍ଜ ଆଇରନ୍, ପିଗ୍ ଆଇରନ୍, ଫେରୋ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ ଇତ୍ୟାଦିର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରେ ।

6.1 ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ

ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଜମିକୁ ବିଳମ୍ବରେ ଫେରସ୍ତ ଯୋଗୁ 65.21 କୋଟି ଟଙ୍କାର ନିଷ୍ଫଳ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା

ଖଣିଗୁଡିକର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିବେଶ, ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ (ଏମ୍‌ଓଇଏଫ୍‌ଆଣ୍ଡସିସି), ଜିଓଆଇ, ଜିଓଓ / ଜିଓଆଇ/ ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀ ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଗୁଡିକ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଚାଲିଥାଏ ।

ଜାନୁଆରୀ 1986 ରେ ଓଏମ୍‌ସି ଏକ କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣି ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କଠାରୁ 1,582.833 ହେକ୍ଟର ଜମିର ଏକ ଲିଜ୍ ହାସଲ କରିଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ହଦଗଡ଼ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଏବଂ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ସୀମାଠାରୁ ଏକ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧରେ 617.520 ହେକ୍ଟର ଜମି ଥିଲା ଯାହାକି 141.111 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଏବଂ 476.409 ହେକ୍ଟର ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ସମଷ୍ଟି । 811.035 ହେକ୍ଟର ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଏବଂ 154.278 ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ 965.313 ହେକ୍ଟର ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ଏକ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ନଥିଲା । ଲିଜ୍ ପାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଓଏମ୍‌ସି ବୈଧାନିକ ଏବଂ ପରିବେଶ ମଞ୍ଜୁରୀ ଅଭାବରୁ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିପାରି ନଥିଲା (ଫେବୃୟାରୀ 2019) ଏବଂ ଖଣିର ମାଲିକାନା ନବୀକରଣ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା ।

- ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ 16 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2005 ରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଦେଶରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ/ ଅଭୟାରଣ୍ୟର ଏକ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, 617.520 ହେକ୍ଟର ଜମି ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା । ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ 1960ର ନିୟମ 29(1) ଅନୁଯାୟୀ, ଯଦି ଜମି ସଠିକ୍ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇଥିବ, ତେବେ ଲିଜ୍ ପାଇଥିବା ଅଞ୍ଚଳର ଯେକୌଣସି ଅଂଶ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ, ଓଏମ୍‌ସି ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଜମିକୁ ଫେରାଇ ନଥିଲା ।

- ଜଙ୍ଗଲ ସଂରକ୍ଷଣ ଆଇନ 1980 ଏବଂ ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି (ଅକ୍ଟୋବର 2002/ ଅଗଷ୍ଟ 2003) ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ଲିଜ୍‌ଧାରୀଙ୍କୁ ଅଣ-ଜଙ୍ଗଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇଁ ନିଟ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୂଲ୍ୟ (ଏନ୍‌ପିଭି) ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଜମିରେ ଖଣି କାରବାର ଉପରେ ନିଷେଧାଦେଶ ସତ୍ତ୍ୱେ ଓଏମ୍‌ସି ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗୀୟ ବନ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2011ରେ ସେହି ଜମିରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅନୁମତି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ

କରିଥିଲେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଏମ୍‌ସି ଅପ୍ରେଲ 2015ରେ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇଁ ଡିଏଫ୍‌ଓ, କେନ୍ଦୁଝରଙ୍କ ଦାବି ବାବଦରେ 74.78 କୋଟି ଟଙ୍କା ଦେଇଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ହଦଗଡ଼ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ପାଇଁ ଦେଇଥିବା 63.03 କୋଟି ଟଙ୍କା[72] ଥିଲା।

- ଏମ୍‌ଏମ୍‌ଡିଆର ଅଧିନିୟମ 1957ର ଧାରା 9କ ଅନୁଯାୟୀ, ଜଣେ ଲିଜ୍‌ଧାରୀ ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ନକଲେ, ଲିଜ୍ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ଅଚଳ ଭଡ଼ା ଦେଇଥାନ୍ତି। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ, ଓଏମ୍‌ସି 2005-06 ପରଠାରୁ ଏହି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଜିଓଓଙ୍କୁ ଅଚଳ ଭଡ଼ା ପ୍ରଦାନ କରିଆସୁଅଛି।

ଅଭୟାରଣ୍ୟ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଓଏମ୍‌ସି ଜାନୁଆରୀ 2019ରେ 617.520 ହେକ୍ଟର ଜମି ଫେରାଇବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲା ଯେହେତୁ ଜିଓଓ ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ 16.09.2005 ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ ଖଣି ଖନନକୁ ଅନୁମତି ଦେବ ନାହିଁ। ଫେବୃୟାରୀ, 2019ରେ ଖଣି ଫେରାଇବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଜିଓଓଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଏମ୍‌ସି ଖଣି ଫେରାଇବା ପାଇଁ ଲିଜ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବେକ୍ଷଣ କରୁଛି ଏବଂ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଶେଷ ହେବାପରେ ଖଣି ବନ୍ଦ ପାଇଁ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ । ସର୍ବେକ୍ଷଣରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବିଳମ୍ବ ମହାମାରୀ ପରିସ୍ଥିତି ଯୋଗୁ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, କ୍ରୋମ୍ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥିବାରୁ (ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ 16 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2005 ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ) ଓଏମ୍‌ସିର 617.52 ହେକ୍ଟର ଜମି ନଫେରାଇବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଯୋଗୁ 63.03 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା। ଠିକ୍ ସମୟରେ ଜମି ଫେରସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଡିସେମ୍ବର 2005ରୁ ଡିସେମ୍ବର 2019 ମଧ୍ୟରେ ଦେୟ ହୋଇଥିବା 2.18 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଚଳ ଭଡ଼ା ମଧ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ ହୋଇଥାନ୍ତା। ତେଣୁ, 617.520 ହେକ୍ଟର ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଲିଜ୍ ଜମିର ବିଳମ୍ବରେ ଫେରସ୍ତ ହେତୁ 65.21 କୋଟି ଟଙ୍କାର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା।

ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2019) ଯେ, ମାନ୍ୟବର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏବଂ ଜିଓଓ / ଜିଓଆଇଙ୍କଠାରୁ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ଏକ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଭିତରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ସ୍ୱଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନଥିଲା। ଏହାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ସରକାର ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଲେ ଯେ ଉଭୟ ଏନ୍‌ପିଭି ଏବଂ ଅଚଳ ଭଡ଼ା କେବଳ ସରକାରୀ ତହବିଲକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଅଛି।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ଯେ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଏବଂ ଏହାର ଏକ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ଭିତରେ ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଅନୁମତି ନଥିଲା। ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଜିଓଓ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ଡିସେମ୍ବର 2009)ରେ ସ୍ୱଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ/ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଅଭୟାରଣ୍ୟରେ ପଡୁଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ବ୍ୟବହାର କେବଳ ଜାତୀୟ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ବୋର୍ଡ ଏବଂ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଅନୁମତି ପାଇବା ପରେ କେବଳ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରକଳ୍ପ ପାଇଁ ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ। ଯେହେତୁ ସେପରି କୌଣସି ଅନୁମତି ମିଳିନଥିଲା, 2011ରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଡିଏଫ୍‌ଓଙ୍କଠାରୁ ଅନୁମତି ମାଗିବା ଏବଂ ଏନ୍‌ପିଭିର ଦେୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବାଞ୍ଛିତ ଥିଲା। ରାଜ୍ୟ ତହବିଲକୁ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ, ଏକ ନିଗମ ଭାବରେ ଓଏମ୍‌ସିର ନିଜର ଆଇନଗତ ପରିଚୟ ରହିଥିବାରୁ ଏହାର ପରିଚାଳନା ଦକ୍ଷ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏହା ଏହାର ଆର୍ଥିକ ଏବଂ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ହେବା ଦରକାର।

6.2 ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା

ଖଣିଜ ପଥର ପରିବହନରେ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ 0.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା

ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ ବର୍ହିଃ ଆବରଣ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ[73] ଅପସାରଣ, ଉତ୍ପାଦିତ ଖଣିଜ (ଆରଓଏମ୍)[74]ର

---

72 9.39 ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ହେକ୍ଟର x 134.25 ହେକ୍ଟର x 5 ଗୁଣା।

73 ଖଣିଜ ଜମା ଉପରେ ଥିବା ପଥର କିମ୍ବା ମାଟି।

74 ଆର୍‌ଓଏମ୍ ହେଉଛି ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରୁ ତୁରନ୍ତ ଖନନ ହୋଇଥିବା ପଦାର୍ଥ ଯାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଅଶୁଦ୍ଧ ପଦାର୍ଥଯୁକ୍ତ ଖଣିଜ ଅଟେ ।

ଉତ୍ତୋଳନ ଏବଂ ଆରଓଏମ୍‌ର ଆକାରୀକରଣ/ ପେଷଣ/ ସ୍କ୍ରିନିଂ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ଆରଓଏମ୍‌କୁ ପେଷଣ କରି ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ଯାହାକି ପୁନଶ୍ଚ ପେଷଣ ହୋଇ କାଲିବ୍ରେଟେଡ୍ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ (ସିଏଲ୍‌ଓ)[75] ରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥାଏ। ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ। ଉତ୍ପାଦିତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥକୁ ଠିକାଦାରମାନେ ଖଣିରେ ଅବସ୍ଥିତ ଷ୍ଟକୟାର୍ଡକୁ ପରିବହନ କରନ୍ତି। ଟେଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ପାଇଁ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ହାରରେ ଦର ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇଥାଏ। ଯେହେତୁ ଖଣିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଶ୍ରମ, ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ଯାନ ନିୟୋଜିତ ହୋଇଥାଏ, ଠିକାଦାରଙ୍କ ସହିତ ହୋଇଥିବା ଚୁକ୍ତିନାମାରେ ବେତନ, ଡିଜେଲ ଏବଂ ଯନ୍ତ୍ରାଂଶ ବାବଦରେ ଟେଣ୍ଡରରେ ଚୂଡାନ୍ତ ହୋଇଥିବା ଦର ବୃଦ୍ଧିର ମନନ କରାଯାଇଥାଏ। ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ ଡ୍ରିଲିଂ ଏବଂ ଭୂପୃଷ୍ଠର ବିସ୍ଫୋରଣ ସମୟରେ ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ। ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ ବ୍ୟବହୃତ ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀର ମୂଲ୍ୟ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଭରଣା କରାଯାଇଥାଏ।

ଚୁକ୍ତିନାମାର ଧାରା 12 ଅନୁଯାୟୀ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସୂତ୍ରରେ ବୃଦ୍ଧିର ମନନ କରାଯାଇଥାଏ ଯାହାକି ମୂଲ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ପାଦନକୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ଦରରେ ଥିବା ଶତକଡା ଅନୁଯାୟୀ ବିଭିନ୍ନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥାଏ। ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ଦରର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା। ପ୍ରତିମାସରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ପରାମର୍ଶ ଦାତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ[76] ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ପାଇକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚକାଙ୍କକୁ ବିଚାର କରି ଏହି ବୃଦ୍ଧି ଗଣନା କରାଯାଇଥିଲା।

ଗନ୍ଧମାର୍ଦ୍ଦନ ବ୍ଲକ-ଖ ଲୁହାପଥର ଖଣିରୁ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ 20 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷ ଗୁଡିକରେ 30 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଓଏମ୍‌ସି ମଇ 2017ରେ ଟେଣ୍ଡର ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା ଯାହାର ଅବଧି ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷର ହେବାଠାରୁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା। ଏହି ଟେଣ୍ଡରରେ ଖଣିଗୁଡିକର ଷ୍ଟକୟାର୍ଡକୁ ଉତ୍ପାଦିତ ଖଣିଜ ପରିବହନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଯୋଜନା କରାଯାଇଥିଲା। ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ମୂଲ୍ୟର ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା। ଟେଣ୍ଡରର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଉପରେ ଆଧାରକରି 31 ଅକ୍ଟୋବର 2017ରେ ଠିକାଦାରଙ୍କ[77] ସହିତ ଏକ ଚୁକ୍ତିନାମା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା।

ଚୁକ୍ତିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଦର ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପ୍ରତି 394 ଟଙ୍କା ଏବଂ ଲୁହାପଥର ଗୁଣ୍ଡର ଉତ୍ପାଦନ ଦର ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପ୍ରତି 315.20 ଟଙ୍କା ଥିଲା। ପରିବହନ ଦର ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ପ୍ରତି 89 ଟଙ୍କାରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହାକି ଷ୍ଟକୟାର୍ଡର ଅବସ୍ଥାନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲେ ପୁନର୍ବିଚାର କରାଯିବାର ଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଚୁକ୍ତିନାମାର ଧାରା 12.5 ଅନୁଯାୟୀ ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀ (ଉତ୍ପାଦନ ସମୟରେ ଡ୍ରିଲିଂ ଏବଂ ବିସ୍ଫୋରକ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ) ମୋଟ୍ ପ୍ରଦତ୍ତ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଖଣିଜ ପଥର ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଉଭୟ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ବିଲ୍‌ରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଠିକାଦାର ଦାବି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଓଏମ୍‌ସି ଏହାକୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା। ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ ବିସ୍ଫୋରକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିବାରୁ ଉଭୟ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ପରିବର୍ତ୍ତେ କେବଳ ଖଣିଜ ଉତ୍ପାଦନରେ ଏହା ଦେବାର ଥିଲା।

ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2017 ରୁ ଅଗଷ୍ଟ 2019 ମଧ୍ୟରେ, ଠିକାଦାର 59.09 ଲକ୍ଷ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ପରିବହନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବିସ୍ଫୋରକ ଏବଂ ଏହାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ 0.73 କୋଟି ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା। ଯେହେତୁ ବିସ୍ଫୋରକ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ନଥିଲା, ବିସ୍ଫୋରକ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରତି ଦେୟ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ 0.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅହେତୁକ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା।

---

75 କାଲିବ୍ରେଟେଡ୍ ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ (ସିଏଲ୍‌ଓ) ହେଉଛି ଆରଓଏମ୍‌ର ପେଷଣ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପରେ ପ୍ରାପ୍ତ ବିକ୍ରୟ ଯୋଗ୍ୟ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ।

76 ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବାଣିଜ୍ୟ, ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ଉଦ୍ୟୋଗ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଏହା ଏକ ସଂଲଗ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ। ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡିକ ହେଉଛି ମୂଳ ଶିଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦନରେ ମାସିକ ସୂଚକାଙ୍କ, ପାଇକାରୀ ମୂଲ୍ୟ ସୂଚକାଙ୍କ, ସଂକଳନ ଏବଂ ପ୍ରକାଶନ ଇତ୍ୟାଦି।

77 ମେସର୍ସ କଳିଙ୍ଗ କମର୍ସିଆଲ କର୍ପୋରେସନ ଲିମିଟେଡ୍ (କେସିସିଏଲ୍)।

ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କହିଲେ (ଜୁଲାଇ 2019) ଯେ, ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ବିଚାର କରି ସମଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ଆକଳନ କରାଯାଇଥିଲା। ତେଣୁ ଉଭୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ସାଧାରଣ ଖର୍ଚ୍ଚର ଅଂଶକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ପଦ୍ଧତି/ ନୀତିକୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ଖଣିଜ ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ନକରି ଟେଣ୍ଡରରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ଟେଣ୍ଡରରେ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ ଏବଂ ପରିବହନ ପାଇଁ ପୃଥକ ଦର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା। ଅଧିକନ୍ତୁ, ବିସ୍ଫୋରକ ସାଧାରଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ନୁହେଁ ଏବଂ କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ। କେବଳ ଉତ୍ପାଦନରେ ସୀମିତ ରଖିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ, ବିସ୍ଫୋରକ ଏବଂ ଏହାର ବୃଦ୍ଧିକୁ ପରିବହନରେ ଅନୁମତି ଦେଇ, ଓଏମ୍‌ସି ଠିକାଦାରଙ୍କୁ 0.73 କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅହେତୁକ ଲାଭ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ଏବଂ ସମାନ ପରିମାଣର ପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟୟ କରିଥିଲା।

ଇଡକଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍

6.3 ରାଜସ୍ୱ ହାନି

ଆକାରୀକୃତ କାଲିବ୍ରେଟେଡ୍ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ (ସିଏଲ୍‌ଓ) ଉତ୍ପାଦନରେ ବିଫଳତା ଏବଂ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡର ବିକ୍ରୟ ହେତୁ 7.56 କୋଟି ଟଙ୍କାର କ୍ଷତି

ଇଡକଲ୍ କଳିଙ୍ଗ ଆଇରନ୍ ୱାର୍କ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ (ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍) ହେଉଛି ଓଡ଼ିଶା ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଡକଲ୍)ର ଏକ ୟୁନିଟ୍। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଏହାର ପିଗ୍ ଲୁହା[78] କାରଖାନାରେ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନରେ ନିୟୋଜିତ ଥିଲା। ପିଗ୍ ଲୁହା କାରଖାନା ଫେବୃୟାରୀ 2015 ରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ନିଜସ୍ୱ ଖଣିରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ସମସ୍ତ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିଲା।

ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ (5-200 ମିଲିମିଟର ଆକାର)ର ଖନନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଯାହା ଏକ ପେଷଣାରେ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରାଯାଇ 5-18 ମିଲିମିଟର/10-30 ମିଲିମିଟର ଆକାରକୁ ହ୍ରାସ କରାଯାଇଥିଲା। ପିଗ୍ ଲୁହା କାରଖାନାରେ 10-30 ମିଲିମିଟର ଆକାରର ସିଏଲ୍‌ଓ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିଲା। ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଗୁଣ୍ଡ (0-5 ମିଲିମିଟର ଆକାର) ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥିଲା। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି ଲୁହାପଥର ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଏବଂ ବଜାରରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଖଣିଜ ଯଥା ଲୁହାପଥର ଖଣ୍ଡ, ସିଏଲ୍‌ଓ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡକୁ ବିକ୍ରି କରିଥିଲା।

ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ହୋଲଡିଂ କମ୍ପାନୀ ଇଡ୍‌କଲ୍ 21 ଅଗଷ୍ଟ 2014ରେ ଟେଣ୍ଡର ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା ଏବଂ 29 ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2014ରେ ଏକ ଠିକାଦାର[79]ଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରିଥିଲା। ଚୁକ୍ତିନାମାର ଅବଧି 01 ଅକ୍ଟୋବର 2014 ରୁ 07 ଫେବୃୟାରୀ 2017 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଆଧାରରେ ବାର୍ଷିକ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ହେବାର ଥିଲା। ଟେଣ୍ଡରର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ଏହା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଯେ:

- ଠିକାଦାର ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡକୁ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କରିବେ। ସିଏଲ୍‌ଓ (5-18 ମିଲିମିଟର) ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ମାସିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଡିସେମ୍ବର 2014 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 8,000 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଏବଂ ଅପ୍ରେଲ 2015 ଠାରୁ 6,350 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ସେହିଭଳି, ସିଏଲ୍‌ଓ (10-30 ମିଲିମିଟର) ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମାସକୁ 5,520 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା। ପ୍ଲାଣ୍ଟ ବନ୍ଦ ହେତୁ 10-30 ମିଲିମିଟର ଆକାରର ଖଣିଜ ପାଇଁ ଚାହିଦା ନଥିବାରୁ କମ୍ପାନୀ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2015 ଠାରୁ ମାସକୁ 11,870 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ହାରରେ କେବଳ ସିଏଲ୍‌ଓ (5-18 ମିଲିମିଟର) ଉତ୍ପାଦନ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ସଂଶୋଧନ କରିଥିଲା।

---

78 ପିଗ୍ ଲୁହା ହେଉଛି ଲୁହା ଶିଳ୍ପର ଏକ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ପାଦ ଯାହାକୁ ଅଶୋଧିତ ଲୁହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ, ଯାହା ଏକ ବିସ୍ଫୋରଣ ଚୁଲିରେ ଲୁହାପଥର ତରଳିବା ଦ୍ୱାରା ମିଳିଥାଏ।

79 ମେସର୍ସ ପି.କେ. ଓର୍‌ସ ଲିମିଟେଡ୍।

- ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ନିର୍ମାଣ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଏବଂ ସାମଗ୍ରୀ ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ପଡିବ (ଧାରା 3.23)।
- ଯଦି ଠିକାଦାର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ହାସଲ କରିବାରେ ବିଫଳ ପାଇଁ ଦାୟୀ ହୁଏ, ତେବେ ପ୍ରତି ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କମ୍ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ 10 ଟଙ୍କା ହାରରେ ଜୋରିମାନା ଆଦାୟ କରିବାର ଥିଲା (ଧାରା 2.8.2)।
- ଯଦି ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଅନୁଯାୟୀ ଠିକାଦାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୁଏ ଏବଂ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ/ ଉପଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ନିୟୋଜନ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୁଏ, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ଠିକାଦାରଙ୍କ ରିସ୍କ, ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟରେ ଚୁକ୍ତିନାମା ବାତିଲ କରିବାର ଅଧିକାର ଥିଲା (ଧାରା 3.23)।

ଦସ୍ତାବିଜ ଯାଞ୍ଚରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- ଠିକାଦାର ଫେବୃୟାରୀ 2015 ରୁ ଉତ୍ପାଦନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା। ଡିସେମ୍ବର 2014 ରୁ ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ମଧ୍ୟରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ପରିମାଣ 4,45,330.40 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ସିଏଲ୍‌ଓ (5-18 ମିଲିମିଟର :4,17,730.40 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଏବଂ 10-30 ମିଲିମିଟର: 27,600 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍) ତୁଳନାରେ ପ୍ରକୃତ ଉତ୍ପାଦନ କେବଳ 2,47,921.30 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ (5-18 ମିଲିମିଟର) ଥିଲା। ଫଳଃସ୍ୱରୂପ ଉତ୍ପାଦନରେ 1,97,409.10 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍‌ର ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥିଲା। 3,08,451.72 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ନହେବାରୁ ଏହିପରି ନିଅଣ୍ଟ ହୋଇଥିଲା। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍‌ର ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ହୋଇ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ନହେବାର କାରଣ, ଠିକାଦାର ଦ୍ୱାରା ନିୟୋଜିତ ପେଷଣ ବାରମ୍ବାର ଭାଙ୍ଗିବା ଏବଂ ଏହାର ମରାମତି ଏବଂ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ସମୟ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ। ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପେଷଣରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣର ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ହୋଇନଥିଲା।
- ଯେହେତୁ ଠିକାଦାର ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ କରିପାରିଲା ନାହିଁ, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ବିଦ୍ୟମାନ ଦେୟର ପୂରଣ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ବଜାରରେ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ (ମାର୍ଚ୍ଚ 2016)। ମଇ 2016 ରୁ ଫେବୃୟାରୀ 2018 ମଧ୍ୟରେ, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ବଜାରରେ 2,92,704.54 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡ ବିକ୍ରି କରିଥିଲା। ଯେହେତୁ ସିଏଲ୍‌ଓ ତୁଳନାରେ ଖଣିଜ ଖଣ୍ଡର ବିକ୍ରୟରୁ କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ମିଳିଥିଲା, ତାହା ପାଇଁ 7.56 କୋଟି ଟଙ୍କାର ରାଜସ୍ୱ ସ୍ୱଳ୍ପ ଆଦାୟ ହୋଇଥିଲା। ଠିକାଦାର ଡିସେମ୍ବର 2017 ରେ ପୁରୁଣା ପେଷଣାକୁ ବଦଳାଇଲେ ଏବଂ 3 ମାର୍ଚ୍ଚ 2018 ଠାରୁ ପେଷଣାରୁ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା।
- ପେଷଣାରେ ଦୁର୍ବଳ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନା ଏବଂ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ନକରିପାରିବା ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ନଜରକୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2015 ରେ ଆସିଥିଲା। ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଯଦି ହାସଲ ନହେଲା, ତେବେ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଉପରେ ଚୁକ୍ତିର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରି, ଚୁକ୍ତିଟିକୁ ବାତିଲ କରିବାକୁ ଜାନୁଆରୀ 2016 ରେ ସମୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଏକ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦଳ ସୁପାରିଶ କରିଥିଲେ। ଅଥଚ ତାହାପରେ ମଧ୍ୟ ଠିକାଦାର ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିପାରି ନଥିଲେ। ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ଜୋରିମାନା (ଯାହାର ଆର୍ଥିକ ପରିମାଣ କମ୍ ଥିଲା) ବସାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଉପରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରି କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଚୁକ୍ତିରେ ଥିବା ସର୍ତ୍ତକୁ ଲାଗୁ କରିନଥିଲେ କିମ୍ବା ଅତିଶୀଘ୍ର ପେଷଣାକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ପାରିନଥିଲେ।

ଏହିପରି, ଠିକାଦାରଙ୍କ ଉପରେ ବିପଦ, ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ମୂଲ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତକରି କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଚୁକ୍ତିରେ ଥିବା ସର୍ତ୍ତ ଲାଗୁ କରିବାରେ ବିଫଳ ହେବାରୁ, ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ସିଏଲ୍‌ଓ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷତିକୁ ଭରଣା କରିପାରି ନଥିଲା ଏବଂ ଏହା ବଦଳରେ ନିମ୍ନ ଦରରେ ଖଣିଜପଥର ଖଣ୍ଡ ବଜାରରେ ବିକ୍ରି କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲା ଯାହାଫଳରେ 7.56 କୋଟି ଟଙ୍କା କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019 ରେ କହିଲେ ଯେ, ଓଏମ୍‌ସିକୁ ଖଣି ହସ୍ତାନ୍ତର ଅନ୍ତର୍ବିଭାଗୀୟ ପରାମର୍ଶ ଅଧୀନରେ ଥିବାରୁ ଖଣି ପରିଚାଳନାରେ ଅନିଶ୍ଚିତତା ରହିଥିଲା। ନୂତନ ଟେଣ୍ଡର ପାଇବାର ସମ୍ଭାବନା କ୍ଷୀଣ ଥିବାରୁ ଠିକାଦାରଙ୍କ ଚୁକ୍ତି ଅବଧି ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥିଲା।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ ଓଏମ୍‌ସିକୁ ଖଣି ହସ୍ତାନ୍ତ ଭଳି ଏକ ଅନିଶ୍ଚିତ ଭବିଷ୍ୟତ ଘଟଣା ଆଳରେ ଆଇକେଆଇଡବ୍ଲ୍ୟୁଏଲ୍ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଆବଶ୍ୟକ ଚୁକ୍ତି ସର୍ତ୍ତକୁ ଲାଗୁ ନକରିବାକୁ ଏଡାଇ ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ।

ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍

6.4 ରାଜସ୍ୱ କ୍ଷତି

ଅଯନ୍‌ଶୀଳ ପାଣ୍ଠି ପରିଚାଳନାରୁ ସୁଧ ଆୟରେ କ୍ଷତି: 5.58 କୋଟି ଟଙ୍କା

କୃଷି ଏବଂ ସହଯୋଗୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଣିଜ୍ୟିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ନିଗମ ଲିମିଟେଡ୍(ଆପିକଲ୍) ମାର୍ଚ୍ଚ 1996 ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା। କୃଷି ଓ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ଏହା ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଏକ ନୋଡାଲ ସଂସ୍ଥା ରୂପେ ମଧ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ। କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷି ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟୋଗମାନଙ୍କୁ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ସବ୍‌ସିଡି ରୂପରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି ଅଧୀନରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ, ପମ୍ପ ସେଟ୍ ବସାଇବା ଆଦି ସହାୟତା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ରୂପରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା।

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ କୃଷି ଓ କୃଷକ ସଶକ୍ତୀକରଣ ବିଭାଗ କୃଷି ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଜରିଆରେ ଆପିକଲକୁ ପାଣ୍ଠି ଯୋଗାଇଥାନ୍ତି ଯାହାକି ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସବ୍‌ସିଡି ରୂପେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥାଏ। ଜିଲ୍ଲା କୃଷି ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ସବ୍‌ସିଡି ଦାବି କାଗଜପତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିବାର 30 ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସବ୍‌ସିଡି ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଆପିକଲ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା କଥା। ଆପିକଲ ଏହା ପାଖରେ ଥିବା ପାଣ୍ଠିକୁ ଆଠଗୋଟି ବେସରକାରୀ ବ୍ୟାଙ୍କ ସଞ୍ଚୟ ଖାତା[80]ରେ 2016-17 ରୁ 2018-19 ମଧ୍ୟରେ ରଖିଥିଲା ଯେଉଁଥିରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ହିତାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ସବ୍‌ସିଡି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା।

ଏହି ପାଣ୍ଠି ଗୁଡିକର ନିବେଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ଅକ୍ଟୋବର 2012 ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 2014 ରେ ଯୋଜନାର ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇନଥିବା ପାଣ୍ଠିକୁ ବ୍ୟାଙ୍କର ସଞ୍ଚୟ ଖାତା ବଦଳରେ *ଫ୍ଲେକ୍ସି ଜମା ଖାତା*[81] ରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ହାରରେ ସୁଧ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଏହି ସୁଧକୁ ଯୋଜନା ପରିସରକୁ ବୃଦ୍ଧିରେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। ନଭେମ୍ବର 2014 ରେ କମ୍ପାନୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ମଣ୍ଡଳୀ ମଧ କମ୍ପାନୀର ସମସ୍ତ ଖାତାକୁ ଫ୍ଲେକ୍ସି ଜମା ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଥିବା ସଞ୍ଚୟ ଖାତାରେ ରୂପାନ୍ତର କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଆପିକଲ ନଭେମ୍ବର 2014/ ମଇ 2015 ରେ ଏକ କୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଶିକୁ ସଞ୍ଚୟ ଖାତାରେ ଏବଂ ଏକ କୋଟିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ରାଶିକୁ ସଂଲଗ୍ନ ସ୍ଥାୟୀ ଜମା/ ଫ୍ଲେକ୍ସି ଜମା ଖାତାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ। ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ:

- 2016-19 ମଧ୍ୟରେ ସବ୍‌ସିଡିର ଉପଯୋଗ ପାଣ୍ଠି ଗ୍ରହଣ ଠାରୁ ନିରନ୍ତର ଭାବରେ କମ୍ ଥିଲା ଯାହା ଫଳରେ ଏହି ଆଠଟି ବ୍ୟାଙ୍କ ଖାତାରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଜମା ରହିଥିଲା ଯାହାକି 1.66 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 85.04 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା। ପୁନଶ୍ଚ, 264 ମାସ[82]ରୁ 253 ମାସରେ ମାସିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଜମା ଏକ କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା। 167 ମାସରେ ମାସିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ଜମା 10 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ 50 କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା 15 ମାସ ପାଇଁ 50 କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ଥିଲା।

---

80 ପାଞ୍ଚୋଟି ସଞ୍ଚୟ ଖାତା ଆକ୍ସିସ ବ୍ୟାଙ୍କ ଲିମିଟେଡ୍‌ରେ ଏବଂ ତିନୋଟି ସଞ୍ଚୟ ଖାତା ଆଇସିଆଇସିଆଇ ବ୍ୟାଙ୍କ ଲିମିଟେଡ୍‌ରେ ।

81 ଜମା ଖାତା ଯେଉଁଥିରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ (ବ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକୃତ) ସୀମାରୁ ଅଧିକ ପାଣ୍ଠି ସ୍ୱୟଂକ୍ରିୟ ଭାବେ ସ୍ଥାୟୀ ଜମା ଖାତାରେ ଜମା ହୋଇ ସଞ୍ଚୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଖାତାରୁ ଅଧିକ ହାରରେ ସୁଧ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ ।

82 ଆଠଟି ବ୍ୟାଙ୍କ ଖାତା x 12 ମାସ x 3 ବର୍ଷ (2015-16 ରେ ଛଅ ଗୋଟି ବ୍ୟାଙ୍କ ଖାତା ଥିଲା) ।

- ଆପିକଲର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ (ନଭେମ୍ବର 2014/ ମଇ 2015) ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଠଟି ସଞ୍ଚୟ/ଚଳନ୍ତି ଖାତାରେ 2016-19 ମଧ୍ୟରେ ଏକ କୋଟିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ପାଣ୍ଠି ପଡିରହିଥିଲା । ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଅନୁପାଳନ କରାନଯିବାର କାରଣ ନଥିପତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା । ଆପିକଲ ଅତ୍ୟଧିକ ପାଣ୍ଠିର ଫ୍ଲେକ୍ସି/ସ୍ଥାୟୀ ଜମା ଖାତାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବାକୁ ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କ ସହ ଅନୁସରଣ କରିନଥିଲା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ କାରବାର କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ନଥିଲେ ।

2016-19 ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଫ୍ଲେକ୍ସି ଜମା ସୁଧହାର 5.25 ରୁ 5.75 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲାବେଳେ ସଞ୍ଚୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଜମା ହାର ବାର୍ଷିକ 4 ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ଆପିକଲ୍‌ର ଏକ କୋଟିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ବଳକା ପାଣ୍ଠି ଉଚ୍ଚ ସୁଧହାର ବିଶିଷ୍ଟ ଫ୍ଲେକ୍ସି ଖାତାକୁ ରୂପାନ୍ତର ନହେବାରୁ ସୁଧ ଆୟ 5.58 କୋଟି ଟଙ୍କା ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା ।

ସରକାର କହିଲେ (ଅଗଷ୍ଟ 2019) ଯେ, ନିଗମର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବାରମ୍ବାର ବଦଳୁଥିବାରୁ ପାଣ୍ଠିର ପରିଚାଳନା ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏକ କୋଟିରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ରାଶି ସ୍ଥାୟୀ/ଫ୍ଲେକ୍ସି ଖାତାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରି ସଞ୍ଚୟ ଖାତାରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଜମା ରଖିବା ନିମିତ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଉଅଛି ।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ସୁଧ ଆୟ ତିନି ବର୍ଷ ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ଭାବେ କମ୍ ରହିଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କୁ ସିଧାସଳଖ ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ପାଇଁ କହିପାରିଥାଆନ୍ତେ କାରଣ ଆପିକଲ ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ବିତ୍ତୀୟ କ୍ଷମତା କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଜୁଲାଇ 2016 ରେ ବିଭାଗୀୟ ଆର୍ଥିକ ଉପଦେଷ୍ଟା ତଥା ଅତିରିକ୍ତ ସଚିବଙ୍କ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । 5.58 କୋଟି ଟଙ୍କାର କମ୍ ସୁଧ ଆୟ ଏଡାଇବା ପାଇଁ ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଚିତ ଥିଲା ।

ଇଡ୍‌କଲ ଫେରୋକ୍ରୋମ ଏବଂ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍

6.5 ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା

କ୍ରୋମ୍ ଖଣିଜପଥର କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ ଯୋଗୁ 0.99 କୋଟି ଟଙ୍କାର କ୍ଷତି

ଇଡ୍‌କଲର ସହାୟକ କମ୍ପାନୀ ଇଡ୍‌କଲ ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ ଓ ଆଲଏଜ୍ ଲିମିଟେଡ୍ (ଇଫ୍‌କାଲ) ନିମ୍ନମାନର ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ (ଏଲ୍‌ଜିସିଓ) ଖଣିରୁ ଖନନ କରେ ଓ ଉଚ୍ଚ କାର୍ବନଯୁକ୍ତ ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ (ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି) ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ । ଏହା ଫେରୋକ୍ରୋମ୍ କାରଖାନାର କଞ୍ଚାମାଲ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ 27 ମାର୍ଚ୍ଚ 2002 ଠାରୁ ଇଡ୍‌କଲର ଟୈଳଙ୍ଗି-କ କ୍ରୋମ୍ ପଥର ଖଣି ପ୍ରତିନିଧି ଭିତ୍ତିରେ[83] ଖନନ କରୁଥିଲା । ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସି ମୂଲ୍ୟର ନିମ୍ନଗାମୀ ଧାରା ଯୋଗୁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ପାଣ୍ଠି ଅଭାବ ଅନୁଭବ କଲେ । ଚଳନ୍ତି ପୁଞ୍ଜି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ଏଚ୍‌ସିଏଫ୍‌ସିକୁ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ନକରି ଖୋଲା ଟେଣ୍ଡର ଦ୍ୱାରା ବଜାରରେ ବିକ୍ରୟ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ମାର୍ଚ୍ଚ 2015 ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ 35,000 ଟନ୍ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ଟେଣ୍ଡର ଆହ୍ୱାନ (ଅକ୍ଟୋବର 2016) କରିଥିଲେ । ଟେଣ୍ଡରର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଥିଲା:

- ମନୋନୀତ ହୋଇଥିବା କ୍ରେତା ଆବଣ୍ଟିତ ପରିମାଣର 100 ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଅଗ୍ରିମ ଜମା କରିବାର ଥିଲା ଏବଂ ତାହାକୁ ନିର୍ଗମ ଆଦେଶରେ ଥିବା ସମୟ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଉଠାଇବାର ଥିଲା । ଯଦି କ୍ରେତା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଅଗ୍ରିମ ଭାବେ ଜମା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ବିକ୍ରୟାଦେଶ ରଦ୍ଦ କରିବାର ଅଧିକାର ରଖିଥିଲେ ।

- ପୂର୍ବ କାରବାରର ଇଏମ୍‌ଡି କିମ୍ବା କୌଣସି ଫେରସ୍ତଯୋଗ୍ୟ ଅର୍ଥ ଏହି ଟେଣ୍ଡରର କାରବାରରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ।

---

[83] ଇଡ୍‌କଲ ଟୈଳଙ୍ଗି କ୍ରୋମାଇଟ୍ ଖଣିର ପଟ୍ଟାଧାରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ ଖଣି ପରିଚାଳନା କରୁଥିଲା । ତେଣୁ ଏହା ପ୍ରତିନିଧି ଭିତ୍ତିରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିଲା ।

- କ୍ରେତା ନିଲାମରେ ରୟାଲ୍‌ଟି, ସେସ୍, ଟିକସ, କର ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବାଦ ଦେଇ କେବଳ ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର ଥିଲା। ନିଲାମ ଦାଖଲର ଶେଷ ତାରିଖ (17 ଅକ୍ଟୋବର 2016) ଠାରୁ 60 ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଲାମରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ବୈଧ ରହିଥିଲା ଯାହାକି 16 ଡିସେମ୍ବର 2016 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା।

- ରୟାଲ୍‌ଟି ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଦେୟ କ୍ରୋମ୍ ଖଣିଜପଥର ଅନୁମୋଦିତ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ବିକ୍ରୟ ସମୟରେ ଲାଗୁ ହେବାର ଥିଲା। ଅଗ୍ରିମ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅତ୍ୟଧିକ ଅର୍ଥ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଫେରସ୍ତ କରାଯିବାର ଥିଲା।

ଟେଣ୍ଡର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ହେବା ପରେ, ଏଲ୍‌ଜିସିଓର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟ (ଏଚ୍1) ଟନ୍ ପିଛା 900 ଟଙ୍କା ଥିଲା। ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଏଚ୍1 କ୍ରେତାଙ୍କୁ[84] 35,000 ଟନ୍ ଏଲ୍‌ଜିସିଓର 100 ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ 4.53 କୋଟି ଟଙ୍କା[85] ସାତଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଜମା କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ବିକ୍ରୟାଦେଶ 27 ଅକ୍ଟୋବର 2016 ତାରିଖରେ କରାଯାଇଥିଲା। ଏଚ୍1 କ୍ରେତା 31 ଅକ୍ଟୋବର 2016 ରେ ମାତ୍ର 3 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମା କରିଥିଲେ। ଅଥଚ ପୂର୍ବ କାରବାରରୁ ଫେରସ୍ତ ଯୋଗ୍ୟ ଥିବା 0.49 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ମିଶାଇ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ 3.49 କୋଟି ଟଙ୍କାରେ 26,336 ଟନ୍ (ଆନୁପାତିକ ପରିମାଣ) ଉଠାଇବା ପାଇଁ ନିର୍ଗମାଦେଶ ନଭେମ୍ବର 2016 ରେ ଜାରି କରିଥିଲେ। 26,336 ଟନ୍ ମଧ୍ୟରୁ କ୍ରେତା 24,439.530 ଟନ୍ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ଜାନୁଆରୀ 2017 ମଧ୍ୟରେ ଉଠାଇଥିଲେ ଏବଂ 1,896.470 ଟନ୍ ଉଠାଇ ପାରିନଥିଲେ।

ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ 50,000 ଟନ୍ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ଟେଣ୍ଡର ନଭେମ୍ବର 2016 ରେ ଡକାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ଟନ୍ ପିଛା 1,840 ଟଙ୍କା ଥିଲା। ନୂତନ ଟେଣ୍ଡର ଅଧୀନରେ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ଉଠାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଇଫ୍‌କାଲ୍ ନିଜ ପକ୍ଷରୁ ପୂର୍ବ ଟେଣ୍ଡରର ଅବଶିଷ୍ଟ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ପରିମାଣ 8,664 ଟନ୍ (35,000 ଟନ୍ - 26,366 ଟନ୍) ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ 900 ଟଙ୍କା ପ୍ରତି ଟନ୍‌ରେ ବିକ୍ରୟ କରିବାକୁ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ନିର୍ଗମାଦେଶ ଜାନୁଆରୀ 2017 ରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅଗ୍ରିମ ବାବଦକୁ 1.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜମା କରିବାକୁ କହିଥିଲା। କ୍ରେତା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଅଗ୍ରିମ ବାବଦକୁ 1.11 କୋଟି ଟଙ୍କା ଜାନୁଆରୀ 2017 ରେ ଜମା କରିଥିଲେଏବଂ 10,560.470 ଟନ୍ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଠାଇଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ପୂର୍ବରୁ ଉଠାଯାଇନଥିବା 1,896.470 ଟନ୍ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲା।

ସମୀକ୍ଷାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଯେହେତୁ ମୋଟ୍ ପରିମାଣର ଟିକସ ସହ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ କ୍ରେତା ଜମା କରିବାରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ, ବିକ୍ରୟାଦେଶ ରଦ୍ଦ କରାଯିବାର ଥିଲା। ପୁନଶ୍ଚ ଟେଣ୍ଡର ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପୂର୍ବ କାରବାରର ଫେରସ୍ତଯୋଗ୍ୟ 0.49 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ମିଶାଇ ଆଂଶିକ ପରିମାଣ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ଅନିୟମିତ ଓ ଅଯଥାର୍ଥ ଥିଲା। ଟନ୍ ପିଛା ମୂଲ୍ୟ 900 ଟଙ୍କାର ବୈଧତା ଡିସେମ୍ବର 2016 ରେ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଥିଲା। ତେଣୁ ବୈଧତା ଶେଷ ହେବା ପରେ ପୂର୍ବ ଟେଣ୍ଡରର ବଳକା ପରିମାଣ 10,560.470 ଟନ୍ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଉଠାଇବାର ଅନୁମତି ଦେବା ଫଳରେ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ସହ ରାଜସ୍ୱ ଆୟରେ 0.99 କୋଟି ଟଙ୍କା [(1,840 ଟଙ୍କା -900 ଟଙ୍କା) x 10,560.470 ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍] କ୍ଷତି ହୋଇଥିଲା।

ସରକାର କହିଲେ (ସେପ୍ଟେମ୍ବର 2019) ଯେ, କ୍ରେତା ମୋଟ୍ ପରିମାଣ ବାବଦକୁ ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଯାହାକି ଟନ୍ ପିଛା 900 ଟଙ୍କା ଥିଲା ଏବଂ ରୟାଲ୍‌ଟି ଅଂଶ ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ଉଠାଣ ସମୟରେ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଜଣାଇଥିଲେ।

---

84 ମେସର୍ସ ଆନନ୍ଦ ଏକ୍ସପୋର୍ଟ।

85 ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ- 900 ଟଙ୍କା x 35,000 ଟନ୍ = 3.15 କୋଟି ଟଙ୍କା ଏବଂ ଟିକସ, ରୟାଲଟି ଇତ୍ୟାଦି 1.38 କୋଟି ଟଙ୍କା ।

ଉତ୍ତରଟି ଗ୍ରହଣୀୟ ନଥିଲା କାରଣ କ୍ରେତା ମୂଳ ମୂଲ୍ୟ ବାବଦକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନରେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ। ପୁନଶ୍ଚ, ଏଲ୍‌ଜିସିଓ ଉଠାଣ ସମୟରେ ରୟାଲ୍‌ଟି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ରିମ ଆକାରରେ 100 ପ୍ରତିଶତ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଥିବା ଟେଣ୍ଡର ସର୍ତ୍ତର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହୋଇଥିଲା। ଇଫ୍‌କାଲ ନିଜେ ପାଣ୍ଠି ଅଭାବ ଜନିତ ସମସ୍ୟାରୁ ମୁକୁଳିବାକୁ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ବୈଧ ସମୟ ପରେ ଏବଂ ଟେଣ୍ଡର ସର୍ତ୍ତ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି 0.49 କୋଟି ଟଙ୍କାକୁ ମିଶାଇ ଏଲ୍‌ଜିସିଓର ବଳକା ପରିମାଣକୁ କମ୍ ଦରରେ ଉଠାଇବାକୁ ଠିକାଦାରଙ୍କୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରି କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଅହେତୁକ ଅନୁକମ୍ପା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ତାରିଖ-18 ଫେବୃୟାରୀ 2021

(ବିଭୁଦତ୍ତ ବସନ୍ତିଆ)
ପ୍ରଧାନ ମହାଲେଖାକାର
(ଲେଖାପରୀକ୍ଷା-II), ଓଡ଼ିଶା

ପ୍ରତିସ୍ୱାକ୍ଷରିତ

ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ

ତାରିଖ-19 ଫେବୃୟାରୀ 2021

(ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମୁର୍ମୁ)
ଭାରତର ମହାଲେଖା ନିୟନ୍ତ୍ରକ ତଥା ମହାସମୀକ୍ଷକ